

Za gospodarje

Maribor, dne 21. novembra 1934.

Izhod iz krize.

Beseda, ki je bila pred svetovno vojno skoraj neznana, je danes poznana že vsakemu otroku; cel svet, vsi govorijo o krizi. Vsem je znano, še posebno je to znano kmetu, da je danes kmetijstvo pri nas v veliki krizi, saj kmet to sam vsak dan sproti znova čuti in znova doživlja, ko ne more prodati svojih kmetijskih pridelkov. Če jih pa proda, dobi za nje tako ceno, da ta cena ni niti malo v razmerju z njegovim delom in s stroški, ki jih je moral kmet vložiti v te svoje pridelke.

Toda samo govoriti o krizi ne pomaga nič; s samim govorjenjem o krizi ne bomo prav nič pomagali našemu kmetijstvu. Tudi sama ugotovitev, da kriza obstoja in da radi nje kmetijstvo vsak dan bolj in bolj propada, ne pomaga nič. In če smo našli končno tudi prave vzroke krize, to še vse ni nič, ako se iz tega tudi nekaj ne naučimo, naučimo namreč, da je kriza sicer po celem svetu, da je kriza v kmetijstvu povsod, da pa ni prav nobenega pravega vzroka, da je pri nas kriza tako velika. Zavedati se moramo, da smo tudi mi sami krivi, da je kriza tako velika, da bi se dala s primernimi ukrepi znatno omiliti.

V čem pravzaprav kriza obstoja, ali drugače rečeno, kako se ta kriza v kmetijstvu izraža?

Mlad kmetski gospodar iz naše Gorenjske je sestavil te-le številke: Za 100 kg ali litrov se je dobilo pred vojno v primeri z danes: za mleko pred vojno 500 škatlic vžigalca, danes 100; za fižol: pred vojno 35 kg sladkorja, danes 12 kg; za fižol: pred vojno 666 kg cementa, danes 266 kg; za krompir: pred vojno 275 škatlic vžigalca, danes 50; za deteljo: pred vojno 640 kg železa, danes 200 kg; za deteljo: pred vojno 26 m blaga, danes 6 m.

Prednje številke nam zelo jasno povedo, koliko je prejel kmet pred vojno za

svoje pridelke in koliko je padec kupne moči kmeta danes, če proda 100 kg ali 100 litrov lastnih pridelkov.

Zelo zanimiva pa je tudi primerjava glede davkov, ki jih mora kmet plačevati. Tu je navedel omenjeni gorenjski kmet te-le številke, ki so sestavljene na podlagi točnih in zanesljivih podatkov. Za primer je vzeto posestvo v izmeri 27 ha, kakor so velika posestva v teh krajih. Izračunano v kmečke pridelke je plačal za to posestvo kmet davke s sledečimi svojimi pridelki: Pred vojno 1300 l mleka, danes 2400 l, 2364 kg krompirja, danes 4800 kg, 433 kg fižola, danes 1200 kg, 81 kg detelje, danes 300 kg, 325 kg žive teže goveje živine, danes pa 600 kg.

Ta primer velja za posestvo, za katero se plačuje samo zemljiški davek in za posestvo v občini, v kateri se plačuje doklad samo 45 odstotkov.

Iz gornjih števil, ki so vsaj v glavnem pravilne, dale bi se pa še izpopolniti, je razvidno, kako je težko danes gospodariti na kmečkem posestvu, ko mora kmet poceni prodajati svoje pridelke, če jih sploh prodati more, mora pa dajati velike cene za vse to, kar kmet potrebuje in mora kupovati. V tem nepravilnem razmerju cen kmetijskih in industrijskih proizvodov temelji današnja kriza našega kmetijstva. Zato je pa dolžnost vseh merodajnih, da poskušajo vplivati na to, da to nepravilno razmerje izgine, dolžnost kmetov samih pa je, da to ob vsaki priliki tudi povdarjajo in od vseh merodajnih zahtevajo.

To uvidevajo po vsem inozemstvu in zato so poskušali določiti za nekatere najvažnejše kmetijske pridelke najnižje ali minimalne cene, pod katerimi nikdo ne sme prodajati kmetijskih pridelkov.

Tako je določila kanadska vlada minimalne cene za pšenico, določil je najnižje cene za pšenice tudi švicarski zvezni svet. Tam je posebna konferenca po

tri in polurnem posvetovanju sklenila s 14 proti 6 glasovom, da predloži zveznemu svetu prevzemno ceno za pšenico s 34 švicarskimi franki za 100 kg (to je preko 500 Din). Pri nas kmetje tako izrazite zaščite niti ne zahtevajo, ker bi bilo to spet v škodo drugim stanovom, imajo pa pravico zahtevati tako ureditev cen, da vsaj morejo skromno shajati.

Pred kratkim je na zboru delegatov švicarske kmetijske družbe v Curihu govoril dr. Howald o razdolžitvi švicarskih kmetov. Povedal je, da znašajo dolgovi švicarskih kmetov okrog 5 milijard švicarskih frankov (1 frank je okrog 15 dinarjev), od tega je 1 milijarda nad donosno vrednostjo švicarskega kmetijstva. Povdarjal je, da se kmetijstvu ne more koristiti samo z razdolžitvijo in z raznimi naredbami o razdolžitvi, more se pomagati kmetijstvu samo tako, da se napravi istočasno tudi boljše razmerje med cenami kmetijskih in industrijskih proizvodov. Razven tega je po mnenju švicarske kmetijske družbe izhod iz krize v osnovanju pomožnih kmetijskih blagajen, v razširjenju pravne zaščite za prezadolžene kmete ter v pravnih predpisih proti novi zadolžitvi.

Tudi pri nas je kmetijska družba in so razne druge ustanove, o katerih mislimo vsaj, da so tu zato, da pomagajo kmetu. Kmet ima pravico zahtevati od teh ustanov, da nekaj za njega napravijo. Jasno je namreč, da naša kmetijska kriza ni le posledica svetovne gospodarske krize. Kdor trdi to, ta govori neresnico in prepričuje le samo lahkoverneže. Tudi kmet nima nič od tega, če sliši in ako ve, da se drugod kmetom tudi slabo godi. Zato je popolnoma pravilno zapisal »Kmetijski list« v eni zadnjih svojih števil: »V naših državnih proračunih so doslej kmetje vedno precej slabo odrezali. To nesorazmerje zvirva odtod, ker kmet v naši državi ni organiziran kot kmet in je zato vedno žrtev onih, ki jih brani močna organizacija. Združiti bi se morali kmetje v enotni kmetijski stanovski organizaciji, ki bi jo vodili kmetje sami in si tako zagotovili merodajen vpliv povsod, kjer je treba, da se sliši tudi kmetška beseda.« Lepo je to povedano, toda gospodje okrog »Kmetškega lista«, ki to pišejo, imajo že dolgo vrsto

let edino besedo pri obravnavi proračunov in zakonov.

*

Kupčija s hmeljem.

Savinjska dolina:

Zadnjih 14 dni je v hmeljski kupčiji povpraševanje zopet živahnejše. Cene so ostale pri tem sicer nespremenjene in se plačuje 15—40 Din za kg, vendar pa je presoja kakovosti vedno bolj mila in sedaj že tudi prej le kot drugo- in kot tretjevrstno ocenjeno blago doseže 25—35 Din za kg. Sicer pa je ocenjevanje blaga po različnih kupcih zelo različno in prav tako tudi cena. Računa-se, da je iz prve roke prodanega že nad 80% letošnjega pridelka.

Vojvodina:

Pretekli teden je hmeljska kupčija zopet nekoliko oživela in se plačuje sedaj po 10—35 Din za kg. Prodanega je iz prve roke že blizu 90% pridelka. Zadnje dni je bilo tudi za starejše letnike nekaj zanimanja.

Češkoslovaška:

V preteklem tednu je nastopila v kupčiji zopet nagla hausse. Pri izredno živahnih in čvrstih zaključnih tendenci se cene stalno dvigajo in se plačuje za letošnji žateški hmelj že 75 do 87 Din za kg. Povpraševanje je izredno živahno in se kupi vse, kar se še dobi, v prvi vrsti za izvoz, nekaj pa tudi za domače pivovarne, ki še niso krite. Slično je v Uštekcu in Roudnici, kjer so se cene dvignile na 55—65 Din, ter v Dubi, kjer se za pozni hmelj plačuje 43—48 Din za kg. Povsod so producenti rezervirani in ponudba ne more kriti viharnega povpraševanja. Računa se, da je iz prve roke prodanega že nad 95% pridelka. Znamkovanih je dosedaj v Zatecu 29.714 stotov hmelja l. 1934. Celo za starejše letnike je zopet oživelo povpraševanje in se za žateški letnik 1933 plačuje 48—51 Din, za letnik 1931 za 14—16 Din za kg. Tudi iz druge roke se je razvila zelo živahna kupčija, ker so pri producentih neprodane le še prav redke partije pridelka 1934.

Najvišje cene,

plačane zadnji čas za najboljši hmelj raznih provenienc so bile naslednje: Nemčija Spalt 97 Din za kg, Češkoslovaška Zatec 87 Din, Francija alzaški 46 D,

Jugoslavija savinjski 39 Din, Poljska wolinjski 35 Din, Belgija Alost 28 Din in Amerika Oregon 25 Din.

Gospodarske zanimivosti.

Nova ureditev sadnih drevesnic na Ogrskem. Pred približno dvema letoma je ogrsko kmetijsko ministrstvo izdelalo velikanski načrt za obnovo ogrskega sadjarstva. Določeni so bili natančno okoliši, ki so zlasti primerni za sadonosnike, določen je bil tudi poseben sortiment za posamezne okoliše. Sedaj je izšla še nadaljna naredba, da je dovoljeno vzgajati sadna drevesca samo v 83 od države kontroliranih občinskih drevesnicah. Teh 83 drevesnic bo v bodoče preskrbelo vse sadjarje v celi državi z drevesci. Vse ostale privatne drevesnice, ki so bile do sedaj dovoljene, pa so morale vsa svoja drevesca — z izjemo akacije in murve — uničiti do 15. oktobra t. l.

Slaba letina na Poljskem. Letina je letos na Poljskem mnogo slabša kakor lansko leto in sicer povprečno za 10 do 25%. Tako je letos pšenice manj za 25 in pbl %, rži za 20, ječmena za 10, ovsa za 15%, krompirja pa je štirikrat manj kakor lani.

Znižanje obresti za hipotekne dolgove v Nemčiji. Leta 1932 je znižala Nemčija obresti za vse dolgove na nepremičnine za 2%. Uredba o tem znižanju je veljala do 27. septembra letos. Sedaj pa je ta naredba podaljšana do konca leta 1935. Po tej naredbi je tudi določeno, da se obresti ne smejo pripisati k glavnici.

Fovratek k menjalnemu gospodarstvu. V času, ko še ni bil denar kot menjalno sredstvo, so ljudje zamenjavali posamezne pridelke, ki so jih imeli več kakor treba, za druge proizvode, ki jih sami niso imeli. Tak način menjalnega gospodarstva se zopet širi vedno bolj v sedanjji moderni dobi gospodarstva kot posledica velike krize. Tako so bile zadnje čase med državami sklenjena sledeče menjalne ali kakor jih imenujejo: kompenzacijske pogodbe: Avstrija — Litva: Avstrija bo izvozila v Litvo tekstilne izdelke, kmetijsko orodje in kmetijske stroje. Litva pa bo dala Avstriji 660 prašičev, 200.000 kg perutnine, več miljo-

nov jajc in žito. — Anglija — Avstrija: Neka angleško-avstrijska skupina je kupila pod vplivom gospodarske krize v Srednji Evropi velike stroje po industrijskih obratih za elektrotihniko, tekstilne, usnjarske in strojne obrate. Te stroje bodo prepeljali iz avstrijskih pokrajin, kjer je ta industrija radi krize v zastoju, v kitajske pokrajine, ki so bogate na surovinah. Tako bodo tam nastale tovarne, ki bodo obratovale s stroji iz propadlih avstrijskih tovarn. Kitajska pa bo dala v zameno srebro za denar srednje-evropskih držav. — Plzenska pivovarna — Nemčija: Mestna pivovarna v Plznu je sklenila z Nemčijo dobavno pogodbo, po kateri bo dobavljala pivovarna v Nemčijo več tednov pivo, Nemčija pa bo dala zato razne stroje, ki jih rabi pivovarna. — Amerika — Poljska. Amerika bo poslala na Poljsko bombaža 100 tisoč bal. Za plačilo bodo skrbele ameriške velebanke. Kot protiplačilo bo dobavila Poljska Ameriki razne kmetijske proizvode in nekatere industrijske izdelke.

Jabolka za premog. Avstrijske zvezne železnice so sklenile z nemško premogokopno družbo v Porurju pogodbo, da dobavi ta družba zveznim železnicam 160 tisoč ton rurskega premoga, zato pa je upravičena izvoziti Avstrija v Nemčijo na račun tega premoga 1500 vagonov jabolok. Ta pogodba je bila sklenjena dne 30. oktobra in se kažejo že posledice v tem, da je cena jabolok zlasti na Štajerskem zelo porasla. Glavne zasluge za to dobavo ima štajerska kmetijska zbornica v Gradcu. Do 20. decembra more izvoziti Avstrija 1200 vagonov, 300 vagonov pa od 20. decembra do konca meseca marca. Za ta izvoz bo izdajala kmetijska zbornica v Gradcu izvoznice, za katere bo plačal izvoznik po 100 šilingov in bo vsaka izvoznica veljala za 1 vagon jabolok, tako da pride na 1 kg jabolok 1 groš za izvoznico. Če primerjamo ceno teh izvoznic z zneskom, ki ga zahteva naš Prizad, vidimo precejšnjo razliko. Slaba stran te pogodbe za nas je ta, da bo nemški trg preplavljen s štajerskim avstrijskim sadjem in nam bo tako zopet iztrgan trg v Nemčiji. Tudi pri nas bi se dalo napraviti kako pogodbo z Italijo ali Nemčijo v zameno za naše proizvode.

Naše zadrugišništvo. Iz poročila glavne Zadrugne zveze v Beogradu je razvidno, da je združenih v zadrugah vseh vrst v Jugoslaviji več kakor pa ena tretjina cellega prebivalstva. Število zadrugarjev je znašalo koncem leta 1933 nad 1 milijon, med tem ko je bilo zadrugarjev l. 1928 še samo 579.448. Znano je, da je predsednik glavne zadrugne zveze, ki združuje vse zadruge v državi, predsednik Zadrugne zveze v Ljubljani, dr. Korošec.

Slaba vinska letina na Ogrskem. Na Ogrskem je letos vinska letina izredno slaba in pridelek ne bo znašal niti polovico lanskega pridelka. Ves pridelek vina se ceni na Ogrskem letos na nekaj čez 2 milijona hektolitrov. Posledica tega je znatno naraščanje cen za mošt. Plačuje se danes na Ogrskem za litersko stopinjo novega vina po 1 do 1.20 filirja, za staro vino pa po literski stopinji po 1.8 do 2.5 filirja (1 filir je približno 10 para).

Na Holandskem koljejo krave. Radi gospodarske krize je cena mlečnim proizvodom in mesu na Holandskem tako padla, da se kmetu ne izplača več reja živine. Znano pa je, da dobi holandski kmet skoraj vse svoje dohodka ravno iz živinoreje. Da se temu odpomore, je izdala holandska vlada naredbo, po kateri bo nakupila vlada okrog 150.000 krav, ki jih bodo zaklali in prelali v konzerve.

Razna obvestila.

Gospodarsko predavanje pri Sv. Juriju v Slov. goricah. Vzajemna zavarovalnica priredi že svoj čas nameravano gospodarsko predavanje o raznem zavarovanju nepreklicno v nedeljo dne 25. novembra, po rani službi božji v stari šoli. Ker je solidno zavarovanje zelo važen gospodarski predmet, pridite na to predavanje v obilnem številu!

Poštna hranilnica na Dunaju. Pripravljali odbor društva za zaščito interesov vlagateljev bivše poštne hranilnice na Dunaju naznanja vsem vlagateljem ter imejiteljem tekočih računov, ki so se gornjemu odboru prijavili, da je naša poštna hranilnica že stavila predlog ministrskemu svetu, da reši vprašanje izplačila. Odbor bo pristopil sedaj akciji, da rešitev zadeve pospeši in da doseže čim ugodnejši kurz. Oni, ki so leta 1928-29 svoje terjatve pri poštni hranilnici

prijavili, pa se doslej podpisanemu odboru še niso prijavili, naj se čimprej prijavijo, da bo moglo društvo merodajnim čimitejem dokazati, kako velik je interes prizadetih na skorajšnji in ugodni rešitvi tega vprašanja. Prijave sprejema za pripravljali odbor še nadalje društvo žandarmerijskih upokojencev za Jugoslavijo s sedežem v Ljubljani.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 17. t. m. so pripeljali 115 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina 11—12. Kmetje so pripeljali 9 vozov sena po 40—45, 6 otave 35—40, 4 slame 25—30, 20 voz krompirja 0.50—0.75, 32 voz zelja 0.50—1. Jabolka 2—4, hruške 3—5, suhe slive 7—11, celi orehi 6—8, luščeni 24, kostanj 1.50—2, pečen 4—5. Na trgu je bilo 14 vreč pšenice 1.50, 6 rži 1, 17 ječmena 1, 18 koruza 1.25, 14 ovs 0.75, 8 prosa 1.50, 4 ajde 1, 14 fižola 1.50—2.50. Smetana 8—10, surovo maslo 20—24, čajno 28—32. Prinesli so na trg 72 kokoši 20—30, 892 piščancev 18—50, 11 gosi 30—40, 65 puranov 30—50, 19 rac 15—20, 30 domačih zajcev 5—30 Din.

Mariborski živinski sejem 11. XI. 1934. Prignanih je bilo 17 konj, 17 bikov, 11 volov, 565 krav in 18 telet, skupaj 727 komadov. Povprečne cene za različne vrste so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3 do 3.75 Din, poldebeli voli 2.50 do 2.75, plemenski voli 3 do 3.75, biki za klanje 3 do 3.75, klavne krave debele 2 do 3.50, plemenske krave 2 do 2.25, krave za klobasarje 1.50 do 1.75, molzne krave 2.50 do 3, breje krave 2.50 do 3, mlada živina 3 do 3.50, teleta 4.50 do 5 Din. Prodanih je bilo 32 komadov.

Mariborski svinjski sejem 16. 11. 1934. Na ta sejem je bilo pripeljanih 246 svinj in so bile cene sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 50—70 Din, 7—9 tednov 80—90, 3—4 mesece 130—150, 5—7 mesecev 200—300, 8—10 mesecev 320—380, 1 leto 500—580, 1 kg žive teže 5—6, 1 kg mrtve teže 7—9 Din.

Mense cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—11 Din, II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 5—6 Din, telečeje meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 5—7 Din, svinjsko meso sveže 10—15 Din.